

Vnímání

Vnímání bylo sice od nejstarších filosofů chápáno jako něco ne zcela spolehlivého, vedoucího k pouhému zdání a mínění, ne však k opravdovému vědění, ale přece jen jako cosi důležitého, s čím je zapotřebí počítat, byť vždycky s odstupem a kriticky. Proti pouhému vnímání (které bylo často redukováno na vnímání smyslové) bylo zdůrazňováno rozumové nahlížení (vidění, zírání, nazírání). Zvláštní na tom bylo, že v obou případech šlo vlastně ze strany vnímajícího i nahlízejícího spíše o pasivitu: nespolehlivost vjemu nebyla důsledkem chyby vnímajícího, nýbrž důsledkem nedokonalosti smyslů. Naproti tomu za spolehlivost nahlédnutí nemůže nahlízející děkovat svému umu, nýbrž výhradně nahlédnutému (Aristotelés výslovně řekne: nahlížené pravdě, a zdůrazní, že přitom musí být vyloučeno jakékoli „dělání“, jakýkoli aktivní výkon ze strany člověka – musí stačit jen „zírání“ bez „dělání“). Pokud jde o vnímání smyslové, najdeme třeba u Platóna představu, že jde o setkání zraku (rozumí se smyslového orgánu) s viděnou věcí někde uprostřed mezi nimi.

(Písek, 080917-2.)